
Yıldız Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi

(2018) Cilt 02, Sayı 02, s. 70-94

Türk Sanatçı Tomur Atagök'ün 2000-2015 Yılları Arasındaki Sergilerine Dair Bir Araştırma¹

Burak Boyraz²
Ü. Irmak Şahin³

Özet

Türk resim sanatının bilindik isimlerinden *Tomur Atagök* (1939) İstanbul doğumludur. Sanatçı akademik çalışmalarını bilhassa *Yıldız Teknik Üniversitesi (Yıldız Üniversitesi)* çatısı altında sürdürmüştür ve 1993'de bu kurumda Profesörlük unvanı almıştır. Yurt içi ve yurt dışında pek çok sergisi bulunan *T. Atagök* 2015'de *UNESCO UPSD/AIAP Yılın Sanatçısı* (Türkiye) ödülüne layık görülmüştür. Araştırma dâhilinde *T. Atagök*'ün özgeçmişine ve 2000 - 2015 yılları arasındaki sergilerine yönelik bir incelemenin bulgularına yer verilmiştir. İncelemenin amacı sanatçıya dair bir biyografi oluşturmak ve yakın zamanlı etkinliklerine sayısal dağılımlar eşliğinde yaklaşmaktır. Bu çerçevede metnin ilk kısmında yaşamından kesitlere ve akademik çalışmalarından anekdotlara yer verilmiştir. İkinci kısımda ise sergileri ile ilgili tablolar sunulmuş, sonuç başlığı altında da genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Sanat
Güzel Sanatlar
Plastik Sanatlar
Resim
Tomur Atagök

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 25.10.2018
Kabul Tarihi: 14.12.2018
Elektronik Yayım Tarihi: 21.12.2018

¹ Yazarların, 20 – 23 Mart 2018 tarihleri arasında Antalya'da düzenlenen "I. Uluslararası Dede Korkut Türk Tarihi Kültürü ve Edebiyatı Sempozyumu" çatısı altında sunduğu aynı adlı bildirinin güncellenmiş ve genişletilmiş tam metnidir.

² Arş. Gör., YTÜ, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Sanat Böl., bboyraz@yildiz.edu.tr

³ Görsel Sanatlar Öğretmeni, BİLFEN Okulları. irmaksahinnn@gmail.com

A Study Of The Turkish Artist Tomur Atagök's Exhibitions Between 2000-2015

Abstract

Tomur Atagök, one of the well-known names of Turkish painting art, was born in 1939 in Istanbul. She continued her academic studies at *Yildiz Technical University (Yildiz University)* and received the title of Professorship in 1993. *T. Atagök*, who has had many exhibitions in Turkey and abroad, was awarded with the prize of *UNESCO UPSD / AIAP Artist of the Year (Turkey)* in 2015. Within the scope of the research, the findings of a study on the artist's background and the exhibitions between 2000 and 2015 were included. The aim of the research is to create a biography of the artist and to approach the recent activities with numerical distributions. In this context, the first part of the text includes sections from her life and academic anecdotes. In the second part, tables related to the exhibitions were presented and a general assessment is also made under the conclusion.

Keywords

Art
Fine Arts
Plastic Arts
Painting
Tomur Atagök

About Article

Sending Date: 25.10.2018
Acceptance Date: XX.XX.2017
Electronic Issue Date: XX.XX.2017

GİRİŞ

Tomur Atagök'ün (*Tomurcuk Atagök Smith*) 03 Temmuz 1974 tarihli *Akşam* gazetesindeki demeci şöyledir; “İnsanların birbiriyle olan ilişkileri, soyut yaşantıları çoğu kere resimlerimin konusu olmuştur” (Sezen, 1974). Bundan beş yıl sonra, *Ev-Dekorasyon* dergisi için *Onur Başkan*'a verdiği röportajda ise şu kelimeleri kullanmıştır; “Genellikle, doğa ve insanların duygusal ilişkilerini konu alan resimler yapıyorum. Bu temayı işlerken eylemci bir stil değil, aksine kadının duygusallığını yansıtan ekspresyonist bir tarzda renk, fırça ve dokuyla işliyorum” (Başkan, 1979). *Milliyet Sanat* yazarlarından *Ahmet Köksal* 27 Şubat 1978'deki makalesinde: Sanatçının Amerikan grafik sanatlarının değişik malzeme ve tekniklerinden yararlandığının altını çizmiş ve onu

Resim 1. *Tomur Atagök*'ün 04 Kasım 1983 tarihli *Somut* mecmuasında yer alan fotoğrafı. İlgili metnin başlığı; “*Kadının Sosyal Konumunu Arıyorum*”. **Kaynak:** (*Somut*, 1983, s.11). *Tomur Atagök* Arşivi.

resme iten etkenler arasında (kimilerine bizzat katıldığı) kadın hakları eylemlerinin de etkisi olduğunu belirtmiştir (Köksal, 1978, s.26-27). Türk sanatının kıdemli isimlerinden *Özdemir Altan* da 1981 tarihli *Sanat ve Çevresi* dergisi için kaleme aldığı yazıda; “*Tomur Atagök* günümüzde, özellikle yazında çıkan bir eğilimin, kadın sanatçı tarafından kadının anlatımının tek temsilcisidir” demiştir (Altan, 1981, s.26).

Görüldüğü üzere *T. Atagök* daha 1970’li yıllardan itibaren Türk resminde “kadını” çerçeveyeleyen isimlerin başında gelmektedir. 1980’lerdeki soyutlamaları, 1990’lardaki güncelleri ve 2000’lerdeki yeni medya yapıtlarının tamamının bir köşesinde “kadın izi” mevcuttur. “*Türk Sanatçı Tomur Atagök’ün 2000-2015 Yılları Arasındaki Sergilerine Dair Bir Araştırma*” adlı bu çalışmamızda sanatsal duruşuyla birlikte eğitimciliğiyle de öne çıkan *T. Atagök’ün* özgeçmişini ve yakın dönem sergilerini incelemek amaçlanmıştır. İlgili amaçla metnin ilk bölümü biyografik bilgilere ayrılmıştır. *T. Atagök’ün* geride bıraktığımız yıllardaki faaliyetlerini (içinde bulunduğu sosyo-kültürel koşullar ile) ele alan bu bilgiler için arşiv / literatür taramaları yapılmış ve kendisiyle mülakatlar gerçekleştirilmiştir.⁴ İkinci bölümde ise; 2000-2015 arasındaki sergilerini kapsayan rakamlar ve tablolar sunulmuş, kişisel ve karma gruplamalarıyla etkinliklerinin coğrafi dağılımları saptanmıştır. Sonuç bölümünde de genel bir değerlendirme yapılmış ve (bir dipnot eşliğinde) sanat sergilerine hitap eden teşvik uygulaması tartışılmıştır.

TOMUR ATAGÖK’E DAİR KISA BİR BİYOGRAFİ

Türk sanatı ve müzecilik çalışmalarının bilindik isimlerinden *T. Atagök’ü* yakından incelemek için öncelikle bir zaman cetveli belirlemek gerekir. Bu anlamda *İkinci Dünya Savaşı* (1939-1945) ile başlayıp, 2015 yılındaki *UNESCO UPSD/AIAP Yılın Sanatçısı* (Türkiye) ödülüne uzanan bir rota izlenebilir.

İsmet İnönü’nün (1884-1973) liderliğindeki Türkiye *İkinci Dünya Savaşı* öncesinde olası çatışmalar ile arasına mesafe koymaya kararlıdır.⁵ Fakat Asya kıtasına açılmaya mahal veren coğrafi konumu, genç nüfusu ve bu nüfusun askeri nitelikleri gerek Almanlar gerekse diğer Batı ülkelerinin ilgisini çekmektedir. 1938 ve 1939 arasında Ankara’da çok sayıda

Resim 2. *Tomur Atagök*, kolejden mezuniyet zamanları, 1959.

Kaynak: *Tomur Atagök Arşivi*.

⁴ Mülakat Tarihleri: 17 Şubat 2018 & 28 Haziran 2018. Mülakat Yerleri: Sanatçının Evi, Demirciköy/İstanbul.

⁵*Birinci Dünya Savaşı’nın* (1914-1918) ardından *Mustafa Kemal Atatürk’ün* (1881-1938) liderliğinde iktisadi alanlarda önemli adımlar atan Türkiye, cumhuriyetin ilanı (1923) ile dış politikada pek çok meseleyi başarılı yöntemlerle çözmeye başlamıştır. Dolayısıyla hükümet Almanya’da *Nasyonal Sosyalistlerin* 1933 yılındaki seçim zaferi ile muhtemel hale gelen yeni bir büyük savaşa çekimser yaklaşmıştır. Tedbiri elden bırakmayan ülke, 1933 sonrasını kamusal reformlar ve iç politikada istikrar getirecek kurumsallaşma girişimleri ile geçirmiştir. Ancak *M. K. Atatürk’ün* vefatı (1938) otorite konusunda Türk parlamentosunda kısa süreli bir belirsizliğe yol açmıştır. Bu belirsizlik aynı yıl içinde, daha önce *M. K. Atatürk* ile birlikte önemli siyasi vazifelerde bulunmuş olan *İsmet İnönü’nün* (1884-1973) cumhurbaşkanı seçilmesi ile son bulmuştur (Boyraz, 2017, s.11). (*İ. İnönü* sonrasında o yılların güçlü siyasi partisi *Cumhuriyet Halk Partisi’nin* (CHP) genel başkanlığına da yapacaktır).

yabancı diplomat ağırlanmış ve mevcut koşullara yönelik bir dizi müzakere gerçekleşmiştir (Boyraz, 2017, s.11). *Nasyonal Sosyalist* Almanya'nın savaşı başlattığı yıl olan 1939'da İstanbul'da doğan *T. Atagök* bu müzakereler sürecinde dünyaya gelmiştir.⁶ Anne *Nermin Atagök* ev kadınıdır. Baba *Mehmet Rüştü Can Atagök* ise bir hava subayıdır. Sanatçı henüz çok küçük yaşlardan itibaren; Türk kamuoyunun *İkinci Dünya Savaşı*'na yaklaşımını⁷ farklı şehirlerde birinci ağızlardan dinleme fırsatı bulmuştur. Basının cepheleri dikkatle takip ettiği zaman diliminde ailesi ile birlikte Ankara, İzmir, Afyon, Eskişehir ve İstanbul'da ikamet etmiş, ilk ve orta öğrenimini bu şehirlerdeki okullarda görmüştür.⁸ *Adnan Menderes* (1889-1961) yıllarında⁹ (1950-1960), 1953'de ise *Arnavutköy*'de yer alan ve o yılların gözde koleji olan *Amerikan Kız Koleji/Robert Koleji*'nde¹⁰ eğitim almıştır.¹¹

Kolejden mezuniyeti (dönemin Türk siyasetindeki) kutuplaşmanın zirve yıllarında¹² gerçekleşmiştir (1959).¹³ İstanbul'daki tahsilinin tamamlanması ile ülkeden ayrılmış; yükseköğrenim adına¹⁴ Birleşik Devletlerin Oklahoma eyaletine gitmiştir. Burada *Oklahoma State University*'ye kabul almış (1960) ve Türkiye'dekilerden farklı konuların tartışıldığı yeni entelektüel mecralar ile tanışmıştır.¹⁵ Birleşik Devletlerde plastik sanatlar disiplininde hızla sivrilmeye başlamıştır. 1962'de (üniversitenin sanat bölümü) mezuniyet konkurunda birincilik ödülü almıştır.¹⁶ Sergilediği başarılı performansı izleyen yıl California eyaletine geçmiştir.¹⁷ California'da *California College of Arts & Crafts* (Oakland) bünyesinde yeni yeni filizlenen deneysel sanat uygulamalarını yakından inceleme fırsatı bulmuş (1963-1964),

⁶*Nasyonal Sosyalistler* savaşı 01 Eylül 1939'da başlamıştır. *T. Atagök*'ün doğum tarihi ise savaştan birkaç ay öncedir (06 Mayıs 1939).

⁷ Türkiye'nin mesafeli durduğu bu muharebe sonrasında *Nasyonal Sosyalist* Almanya yenilmiş ve uluslararası arenada *Soğuk Savaş* yılları (1947-1991) baş göstermiştir.

⁸ İlkokulda İzmir'de müzik dersleri alması, Afyon'daki resim hocasının modelden figür çalıştırması ve ortaokul yıllarında *Topkapı Sarayı*'nda (İstanbul) geleneksel el sanatları üzerine düzenlenen kurslara katılması erken yaşlarda sanat ile tanışmasına vesile olan girişimlerdir.

⁹*İkinci Dünya Savaşı*'ndan beş yıl sonra, 14 Mayıs 1950 seçimlerinde *Demokrat Parti (DP)* %52,7'lik bir oy oranına ulaşmış, 408 milletvekili kazanmıştır. Böylelikle *CHP* iktidarlığı seçimi kaybetmiş ve *A. Menderes*'li *DP* devri açılmıştır.

¹⁰ 1863 yılında *Bebek*'te kurulan ve Birleşik Devletler sınırları dışındaki en eski eğitim kurumlarından biri olan *Robert Koleji* daha sonra *Amerikan Kız Koleji* (1871) ile birleşerek karma eğitime geçmiştir (1971).

¹¹ Sanata olan ilgisi burada aldığı 5 – 6 seçmeli sanat dersi ile sürmüştür (*Tomur Atagök İle Görüşme*, 1983, s.16).

¹² Kolej serüveninde ülke gündeminde yine önemli gelişmeler mevcuttur. *İ. İnönü (CHP)* ve *A. Menderes'in (DP)* söz düelloları ile muhalifler ve iktidarın arası iyiden iyiye açılmıştır. Ayrıca dış ilişkilerde Yunanlar ile problemler baş göstermiş, Ege'nin iki yakasında bir krize dönüşen Kıbrıs olayları gözleri Akdeniz coğrafyasına çevirmiştir.

¹³ Aynı yıl *Zürich Anlaşması* ile Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulması adına Türk ve Yunan taraflarınca karşılıklı adımlar atılmıştır. *A. Menderes'in (DP)* uçak kazası sonrasında iktidar ve muhaliflerin yakınlaşması ise Türk kamuoyuna kısa bir süreliğine nefes aldırılmıştır.

¹⁴ Sanatçı 1983 tarihli *Boyut* dergisine verdiği röportajda yurtdışına gidişinin aslında ekonomi tahsili üzerine aldığı bir burs sayesinde gerçekleştiğini söylemiştir (*Tomur Atagök İle Görüşme*, 1983, s.16).

¹⁵ *T. Atagök* yine 1983'deki röportajında şu ifadeleri de kullanmıştır: "Yakın hoca-öğrenci ilişkilerinin verdiği disiplin ve yönlendirme, değişik hocaların getirdiği farklı yaklaşım ve sanat anlayışları, türlü gereç ve teknik uygulamalarının sağladığı araştırmacılık, yabancı kültür birikim ve olanaklarının etkilediği geniş bakış açısı, öğrenciliğimden başlayarak bugüne dek gelişmeye katkıda bulunan başlıca etkenlerdir" (*Tomur Atagök İle Görüşme*, 1983, s.16).

¹⁶*Oklahoma State University, Graduating Art Students Show, Most Successful Student, Purchasing Award in Watercolor* (1962). Sanatçının mezun olduğu bu yıl içindeki bir diğer önemli etkinliği için, Bkz.: *Society of Illustrators*, New York.

¹⁷ 1963 yılında California'ya gelen *T. Atagök*'ün Birleşik Devletlerde olduğu bu yıl içinde başkan *John F. Kennedy* (1917-1963) suikasta uğramıştır. Bu suikast Türkiye'de de ses getirmiştir. Basında günlerce suikastı hedef alan haberler yapılmış, Birleşik Devletlerin bundan sonraki adımları mercek altına alınmıştır. Sanatçı ise bu olaydan bir yıl sonra Amerikalı tarihçi *Terry Smith* ile evlenmiştir. Sanatçının *Teoman* ve *Troy* isimli iki çocuğu bulunmaktadır.

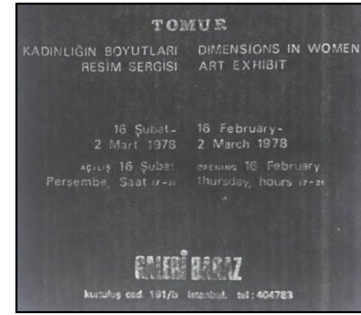
University of California'dan (Berkeley); *Graduate Student Show (Art Gallery of University of California)* eşliğinde lisansüstü (MA) derecesi almıştır (1965).¹⁸

Sanatçı, Türkiye'de iki basamaklı iktidar değişiminin yaşandığı bir süreçte¹⁹ (bir süreliğine) yurda dönmüştür. Amacı Birleşik Devletlerdeki edinimleri²⁰ eşliğinde şekillendirdiği yapıtlarını Türk sanat mecraları ile buluşturmak. Doğup büyüdüğü şehir İstanbul'daki *Devlet Güzel Sanatlar Galerisi'*nde ilk kişisel sergisini açmıştır (1966).²¹ Sonrasında "*Soyut Tanımlama*" ismiyle gruplanacak olan eserlerinin de yer aldığı bu sergi kesin dönüş anlamını taşımamaktadır. Yapıtlarını diğer ülkelerde sergilemeye devam etmiştir. Faal olduğu coğrafya pek tabii olarak Amerika kıtasıdır. 1968'de Washington'da *Freemanson Gallery* (Bkz. Resim 3) ve *The East Shore Gallery* çatısı altında (kişisel) sergiler açmıştır. 1969'da ise eserleri aynı şehirde *Shavey - Schiller* ve *Court C Gallery'*de sanatseverlerle buluşmuştur.²²

1970'li yıllar tekrar Washington sergileri ile başlamıştır. *AAA Art Gallery* kişisel sergisi (1970) ve *Panaca Art Gallery* sergisi (1971-72) önemli etkinlikleridir. *20. Mother - Lode Sanat Yarışması* sergisi (1972) ve *Seattle Uluslararası Baskı Sergisi* (1972) ise o zamanların diğer sanatsal faaliyetleridir. Ancak *T. Atagök* adına bu devirdeki en dikkat çekici adım 1973'de Türkiye'ye dönüş (mezun olduğu) *Amerikan Kız Koleji / Robert Koleji'*nde öğretmenlik yapma fırsatını yakalamasıdır (1974-1980).²³

Resim 3. Freemanson Gallery'deki (Washington) serginin ilanı, 1968. Kaynak: Tomur Atagök Arşivi.

Resim 4. Galeri Baraz'daki 1978 tarihli serginin davetiyesi; *Kadınlığın Boyutları*. Kaynak: Tomur Atagök Arşivi.

¹⁸O yıllarda San Francisco'da *Vorpall Galleries'*de bir sergiye katılan (1964-1965) *T. Atagök'*ün bir başka etkinliği de; *Monterey County Fair'*dir (Monterey / California) (1965).

¹⁹*T. Atagök* sanatı adına önemli adımlar atarken, ülkesi bir başka dönüm noktasındadır. Lisansüstü derecesini aldığı sene Isparta doğumlu siyaset adamı *Süleyman Demirel* (1924-2015) seçimlerde *Adalet Parti* ile ipi göğüslemiştir (1965). Hemen ardından *Cevdet Sunay'*ın (1899-1982) cumhurbaşkanlığı dönemi başlamıştır (1966).

²⁰Buraya kadar aktardığımız başarılar sanatçının faaliyetlerini pozitif yönde etkileyecek gelişmelerdir. Lakin Birleşik Devletlere ayrı bir parantez açmak gerekir. Batı sanatındaki konumunu özellikle 1945 sonrasında güçlendirmeye çalışan Birleşik Devletler *Soğuk Savaş* yıllarında küresel güç olabilmek adına Sovyetler ile bir rekabete girmiştir. Siyasi arenayı olduğu kadar bilim ve teknolojiyi de ilgilendiren bu rekabet sanat disiplininde kutuplaşmaya yol açmış, (Birleşik Devletler o yıllarda Sovyetler ya da *Doğu Bloğu* ülkelerince benimsenen sosyalist gerçekçi üsluba karşın daha soyut yaklaşımlara mahal tanımıştır), ülke barındırdığı sanatçılar nezdinde mevcut estetik konusunda üst düzey performansa odaklanmıştır.

²¹*Devlet Güzel Sanatlar Galerisi* 1960'lı yılların Türk resmi için saygın sanat kurumlarından biridir. Zira o periyotta özel sektörün sanata desteği 2000'li yıllardaki gibi geniş kapsamlı değildir. Bu anlamda 1933'ten beri düzenlenen *Devlet Resim ve Heykel Yarışması* (1990'dan sonra Seramik ve Özgün baskı da eklenerek dört ayrı yarışmaya dönüşmüştür) gibi etkinlikler genç Türk sanatçıların kendilerini gösterebilecekleri nadir organizasyonlardan biridir.

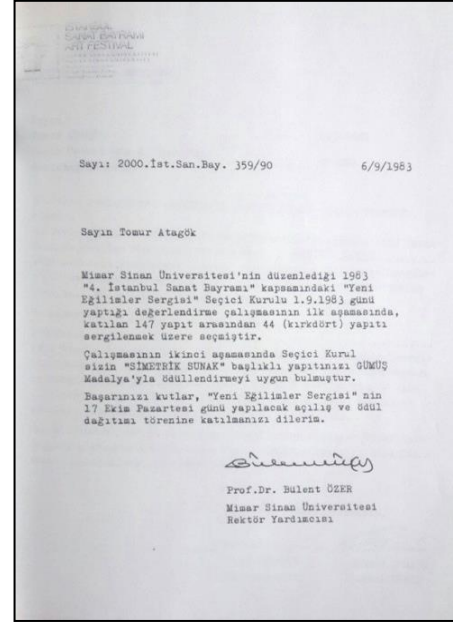
²²Türkiye'de ise siyasi doku değişmeye devam etmiş; *S. Demirel'*in hükümeti üç yılın ardından 1969'da düşmüştür.

²³Tabi burada da bir parantez açmak gerekir. Öğretmenlik yıllarındaki Türkiye artık sanayileşme politikalarına ağırlık vermeyi hedeflemektedir. Lakin Birleşik Devletlerin de aralarında bulunduğu Batı coğrafyası ülkenin bu politikasına ilgi göstermemektedir. Hükümet söz konusu hedefi gerçekleştirmek adına (gerekli finansmanı sağlamak amacıyla) Sovyetler

Öğretmenliği ile eş zamanlı biçimde açtığı; İstanbul'daki *Cumali Sanat Galerisi* (1975) ve *Galeri Baraz*'daki (1978) kişisel sergileri (Bkz. *Resim 4*) onun Birleşik Devletlerdeki sanatsal duruşunu Türkiye'ye taşımaya yardım etmiştir. 1976'da Fransa'daki *UFACSI Clermont - Ferrand et Vichy International Arts Prix* (Grup Başarı) ödülü ve Mısır'daki *Akdeniz Bienaline* kabul alması ile yapıtları başka coğrafyalarda da takdir edilmiştir. Artık uluslararası bir sanatçıdır. Fakat bu dönemde sanatçılığının dışında yeni bir misyon daha üstlenmiştir.

1980 yılında Türkiye'nin önemli sanat müzelerinden birinde görev yapmaya başlamıştır. Kolejde sanat tarihi ve resim dersleri veren sanatçı bilgi birikimini bundan sonra; *Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (MSGSÜ)*²⁴ *İstanbul Resim ve Heykel Müzesi*²⁵ için kullanacaktır. Müze çatısı altında müdür yardımcılığı unvanı ile çok sayıda eğitsel ve kültürel etkinlik gerçekleştirmiştir.²⁶ Ziyaretçiler için kısa süreli sanat programları hazırlamış ve görsel sanatlar konusunda dönemin önde gelen isimlerini (eğitim etkinliği, seminer vb. amaçlar ile) kurumda ağırlamıştır.²⁷

T. Atagök müzedeki görevini yürütürken *MSGSÜ*'de sanatta yeterlik eğitimini tamamlamıştır (1984).²⁸ Görevinin ve eğitiminin sona ermesinin ardından İstanbul'un köklü yükseköğretim kurumlarından, o zamanki adıyla *Yıldız Üniversitesi*'nin²⁹ akademik kadrosuna katılmıştır (1984). Burada başlarda kültür, basın ve dış ilişkiler gibi sorumluluklar üstlenmiştir. Sanatsal etkinliklerini ise hiçbir zaman aksatmamış; İzmir'de *Vakko Sanat Galerisi* (1984),³⁰ İstanbul'da *Garanti Bankası Sanat Galerisi* (1985) ve Ankara'da *Devlet Resim Heykel Müzesi*'nde (1988) kişisel sergiler açmıştır. Altı çizilmelidir ki 1980'li yıllar Türkiye'de

Resim 5. 1983 tarihli *Yeni Eğilimler Sergisi* için *Gümüş Madalya* kazandığına dair bildirim yazısı. Dönemin *Mimar Sinan Üniversitesi* Rektör Yardımcısı *Prof. Dr. Bülent Özer* imzalıdır. **Kaynak:** *Tomur Atagök Arşivi*.

Birliği ile yakın temaslar kurmuştur (Bayram, 2015. s.36). Sürecin devamındaki *12 Mart Muhtırası* (1971) Türk kamuoyunu ordu ve iktidar yönünde kutuplaştırmıştır. (Muhtıradan sonra 21 Ocak 1972 tarihli *Daily Telegraph* gazetesi "hükümetin zorunlu istifasında CIA ajanlarının eylemli katkıları" olduğundan bahsetmiştir (Bayram, 2015. s.36)). Ayrıca gerçekleşen *Kıbrıs Barış Harekâtı* (1974) gözleri tekrar Türk-Yunan ilişkilerine çevirmiştir. Buna artan sağ-sol gerginlikleri ve tartışmalı (*12 Eylül*) 1980 darbesi de eklenince sanatçının öğretmenlik dönemi yoğun bir gündeme tanıklık etmiştir.

²⁴ Eski adıyla *Mimar Sinan Üniversitesi*.

²⁵ Türkiye'nin ilk güzel sanatlar müzesidir. Bizzat M. K. Atatürk'ün emri ile kurulmuştur.

²⁶ Kurumun o yıllardaki müdürü Türk Resim Sanatının önemli isimlerinden *Devrim Erbil*'dir. (Onun öncesinde de kurumda yine *Hüseyin Gezer* ve *Adnan Çoker* gibi akademisyen/sanatçılar görev yapmıştır). T. Atagök'ün görev zamanında *Günümüz Sanatçıları İstanbul Sergileri* gibi önemli etkinlikler düzenlenmiştir. (Bu sergiler açık hava sergileri olmaları nedeniyle Türk sanatında ayrı bir yere sahiptir).

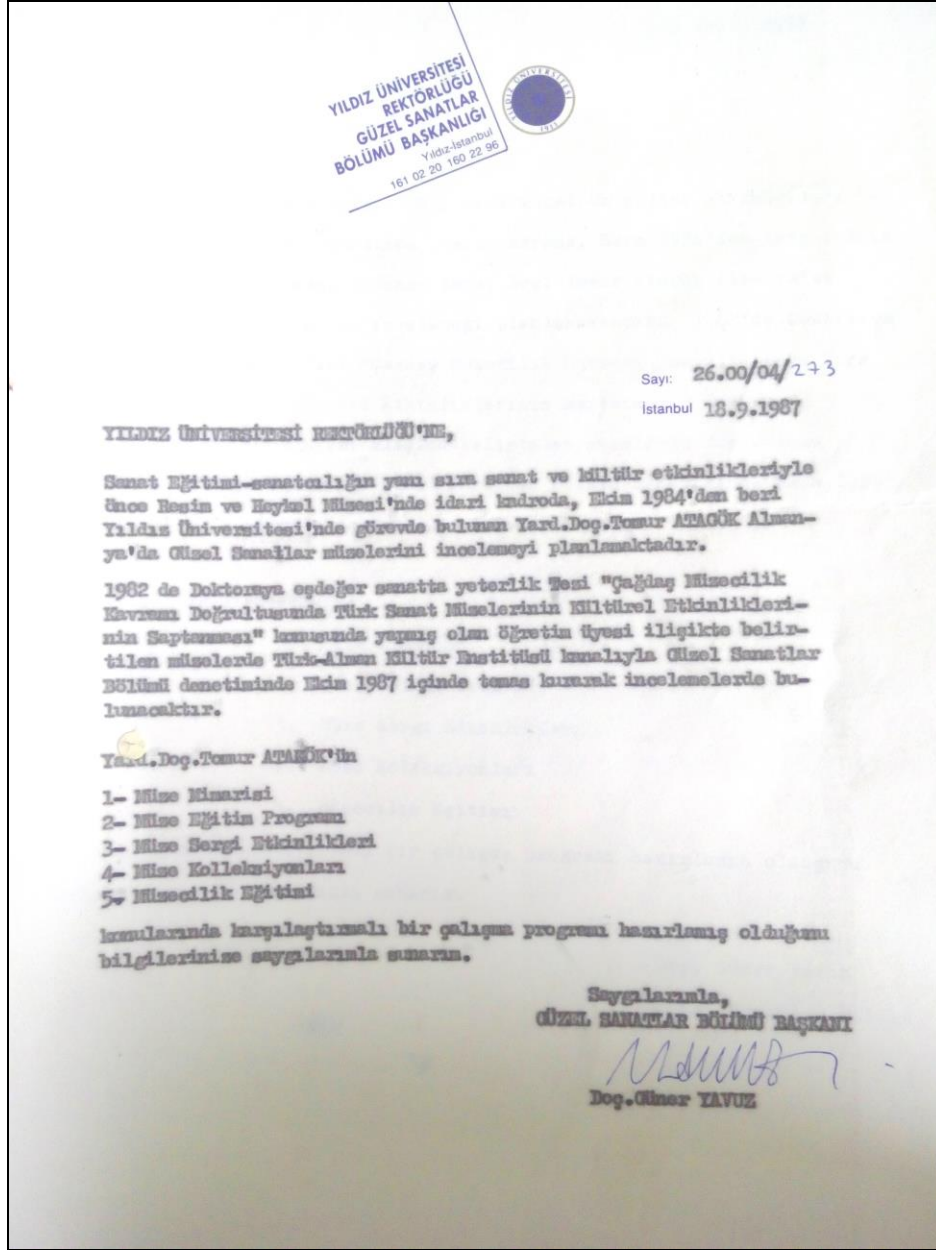
²⁷ Sanatçının müzedeki görevi sırasında iktidarlık bir kez daha el değiştirmiştir. *Anavatan Partisi (ANAP)* 1983 seçimlerinde %45,1 oy ile liderliği devralmıştır. Ayrıca bu yıl içinde Türk ve Yunan tarafları arasında daimi bir krize dönüşen Kıbrıs Adası'nda *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti* kurulmuştur (1983).

²⁸ Tez çalışması için Bkz. "Çağdaş Müzecilik Kavramı Doğrultusunda Türk Sanat Müzelerinin Kültürel Etkinliklerinin Saptanması".

²⁹ Bkz. *Yıldız Teknik Üniversitesi*.

³⁰ O yıllarda Ankara'daki *Vakko Sanat Galerisi*'nde de bir sergisi mevcuttur.

müzelere ilginin günden güne arttığı zamanlardır.³¹ Nitekim artan ilginin gereksinimlerini göz önünde bulunduran sanatçının (Türkiye'deki müzecilik çalışmalarını Batı standartlarına ulaştırmak amacıyla) kurduğu (Bkz. Resim 6); Yıldız Teknik Üniversitesi Müzecilik Yüksek Lisans Programı da 1989 yılında faaliyetlerine başlamıştır.

Resim 6. Tomur Atagök'ün o zamanki adı ile Yıldız Üniversitesi çatısı altında yardımcı doçent unvanı ile görev yaptığı yıllardan bir belge. 1987 tarihli belgeden anlaşılacağı gibi 1989 yılında faaliyete başlayan Yıldız Teknik Üniversitesi Müzecilik Yüksek Lisans Programı için bizzat Tomur Atagök tarafından araştırmalar yapılmış, karşılaştırmalı programlar hazırlanmıştır. Belgede sıralanan beş tema sonrasında ilgili programın müfredatına katkı sağlayacaktır. 1987. Kaynak. Tomur Atagök Arşivi.

³¹ Özellikle ikinci periyotta; 1985'de 3.630.171 olan Türk ziyaretçi sayısı 1990'da 4.070.344 olmuştur (Beykal & Koçan, 1994, s.13).³¹ Bu rakam sadece beş yılda %12,1'lik bir ziyaretçi artışına tekabül etmektedir.

Resim 7. Tomur Atagök hâlihazırda faaliyetlerini sürdüren YTÜ Müzecilik Yüksek Lisans Programı öğrencileri ile birlikte İstanbul'daki evinde. 2009. Demirciköy/İstanbul. **Kaynak.** Burak Boyraz Arşivi.

Plastik sanatları hedef alan kurumsallaşmanın doruk noktasına çıktığı 1990'ların başında³² profesörlük unvanı almaya hak kazanmıştır (1993).³³ Takiben *Boğaziçi Üniversitesi* (İstanbul) bünyesinde (1994-1996) derslere girmiş, 1994 ve 1995 yılları arasında Makedonya Cumhuriyeti'nde³⁴ Üsküp ve Bitola şehirlerinde iki etkinlik gerçekleştirmiştir. İstanbul'da; *Mine Sanat Galerisi* (1995) ile (*Aksanat*) *Akbank Sanat Merkezi*'nde (1997), Birleşik Devletler'de ise; Pennsylvania ve North Carolina'da (1996) açılan sergileri onun 1990'lı yıllardaki diğer sanat girişimleri için örnek gösterilebilir. Akademik çalışmalarına gelirsek önceki cümlelerin haricinde; (*Yıldız Teknik Üniversitesi*'nde) kuruluş komisyonunda Başkanlık görevini yürüttüğü *Sanat ve Tasarım Fakültesi*'nin eğitim-öğretime başlaması (Bkz. *Resim 3*) vurgulanması gereken bir gelişmedir (Hazırlık süreci ile birlikte; 1996-1997).³⁵

³² 1989'da cumhurbaşkanı seçilen *Turgut Özal*'ın (1927-1993) döneminde; üç büyük şehirde (İstanbul, Ankara ve İzmir) plastik sanatlarla yönelik sergilerin açıldığı 296 sanat mekânının 107'si faaliyetlerini hız kesmeden sürdürmüştür, 1983 yılında 13 olan *Devlet Güzel Sanatlar Galerisi* sayısı ise on yılın sonunda (1993'de) 44 rakamına ulaşmıştır (Beykal & Koçan, 1994, s.38-39). Ne var ki üç büyük şehirde açılan toplam sergi sayısı azalmış; 1990/1991'de 838 iken 1992/1993 döneminde 803'e kadar düşmüştür (Beykal & Koçan, 1994, s.41).

³³ 1993'de *T. Özal*'ın yerine, daha önce pek çok kez siyaset sahnesine çıkan *S. Demirel* geçmiştir.

³⁴ Ülke bağımsızlığını 1991 yılında ilan etmiştir.

³⁵ Sonraları bu kurum çatısı altında dekanlık görevini de üstlenecek olan sanatçı (2004-2006), İstanbul'daki vakıf üniversitelerinden *Yeditepe Üniversitesi*'nde de uzun süre ders vermiştir (1999-2004). *Y.T.Ü. Sanat ve Tasarım Fakültesi* ise 2017'de kuruluşunun 20. yılını pek çok sanatsal etkinlik eşliğinde kutlamıştır.

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SENATO TOPLANTI TUTANAĞI

TOPLANTI NO:
1997/7

TOPLANTI TARİHİ:
19.06.1997

Üniversite Senatosu 19 Haziran 1997 Perşembe günü saat 13:00'de, Rektör Prof. Dr.Ayhan ALKIŞ'ın başkanlığında toplandı. Çoğunluğun hazır olduğu görülerek oturum açıldı.

Bir önceki tutanak onaylandıktan sonra gündem maddelerinin görüşülmesine geçildi.

Yaz Öğretimi Yönetmeliği	1- Yönetmelik maddeleri ve Yaz Öğretimi Akademik Takvimi görüşüldü, öneriler ışığında gerekli düzeltmeler yapılarak Yönetmeliğin tümü oybirliği ile kabul edildi.
"Sanat ve Tasarım Fakültesi" kurulması.	2- Sanat Fakültesi Yapılanma Taslağı görüşüldü; "Sanat ve Tasarım Fakültesi" adıyla fakültenin kurulması oybirliği ile kabul edildi.
Lojman Yönetmeliği.	3- Lojman Yönetmeliği değişikliğine şimdilik gerek olmadığına, "A" Blokun yapılan protokol gereği Kültür Bakanlığı'na devri sonucu oluşacak durumun Yönetim Kurulu'nca değerlendirilmesine oybirliği ile karar verildi.
Y.T.Ü.Mimarlık Fak. ve Marseille-Luminy Mimarlık Okulu ara- sında "Çerçeve Proto- kol"	4- Y.T.Ü. Mimarlık Fakültesi ile Marseille-Luming Mimarlık Okulu (Fransa) arasında, mimarlık alanında pedagojik, bilimsel ve preoperasyonel ilişkilerin geliştirilmesi amacıyla dönük "Çerçeve Protokol" görüşülerek oybirliğiyle kabul edildi.

Gündemde başka madde bulunmadığından toplantıya son verildi.

R E K T Ö R
Prof.Dr.Ayhan ALKIŞ

REKTÖR YARDIMCISI Prof.Dr.Emre AYSU	REKTÖR YARDIMCISI Prof.Dr.Ahmet Ulvi AVCI	REKTÖR YARDIMCISI Prof.Dr.Şeniz KABAN

Resim 8. Yıldız Teknik Üniversitesi'nin 19.06.1997 tarihli senato toplantısı tutanağı. İkinci maddede görülebileceği üzere dönemin Rektörü Prof. Ayhan Alkiş başkanlığında toplanan senato Sanat ve Tasarım Fakültesi'nin kurulmasını oy birliği ile kabul etmiştir. 1997. Kaynak. Tomur Atagök Arşivi.

T.C. Resmi Gazete

Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğüne Yayınları		
Kuruluşu : 7 Ekim 1920	3 Eylül 1997 ÇARŞAMBA	Sayı : 23099 Mükerrer.

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

Bakanlar Kurulu Kararı

Karar Sayısı : 97/9892

Adnan Menderes Üniversitesi Rektörlüğüne bağlı olarak Eğitim Fakültesi, Yıldız Teknik Üniversitesi Rektörlüğüne bağlı olarak **Sanat ve Tasarım Fakültesi**, Karadeniz Teknik Üniversitesi Rektörlüğüne bağlı olarak Rize İlinde Eğitim Fakültesi ve Fen-Edebiyat Fakültesi ile Ordu İlinde Fen-Edebiyat Fakültesi, Erciyes Üniversitesi Rektörlüğüne bağlı olarak Nevşehir İlinde İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi kurulması; Milli Eğitim Bakanlığı'nın 29/8/1997 tarihli ve 22894 sayılı yazısı üzerine, 2809 sayılı Kanunun Ek 30 uncu maddesine göre, Bakanlar Kurulu'na 1/9/1997 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Süleyman DEMİREL
CUMHURBAŞKANI

Mesul YILMAZ Başbakan	R. ŞAHİN Devlet Bak. ve Başb. Yrd. Milli Sav. Bak. ve Başb. Yrd. V.	G. TANER Devlet Bakanı	H. ÖZKAN Devlet Bakanı
B. ECEVİT Devlet Bakanı	I. SAYGIN Devlet Bakanı	Prof. Dr. H. S. TÜRK Devlet Bakanı	Prof. Dr. S. YILDIRIM Devlet Bakanı
Y. SEÇKİNER Devlet Bakanı	M. GÜRDERE Devlet Bakanı	H. GEMİCİ Devlet Bakanı V.	Prof. Dr. A. ANDIÇAN Devlet Bakanı
R. SERDAROĞLU Devlet Bakanı	M. YILMAZ Devlet Bakanı	R. ŞAHİN Devlet Bakanı	B. KARA Devlet Bakanı
Dr. İ. ÇELEBİ Devlet Bakanı	E. AŞIK Devlet Bakanı	R. K. YÜCELEN Devlet Bakanı	H. GEMİCİ Devlet Bakanı
C. KAVAK Devlet Bakanı	O. SUNGURLU Adalet Bakanı	M. BAŞEĞİOĞLU İçişleri Bakanı	Prof. Dr. N. ÇAĞAN Dışişleri Bakanı V.
M. BATALLI Devlet Bakanı	H. ULUĞBAY Milli Eğitim Bakanı	Y. TOPÇU Bayındırlık ve İskan Bakanı	H. İ. ÖZSOY Sağlık Bakanı
Z. TEMİZEL Maliye Bakanı	M. BATALLI Ulaştırma Bakanı V.	M. TAŞAR Tarım ve Köyişleri Bakanı	Prof. Dr. N. ÇAĞAN Çalışma ve Sos. Gv. Bakanı
Y. EREZ Sanayi ve Ticaret Bakanı	Y. EREZ Sanayi ve Ticaret Bakanı	M. C. ERSÜMER Enerji ve Tabii Kay. Bakanı	İ. TALAY Kültür Bakanı
İ. GÜRDAL Turizm Bakanı	İ. GÜRDAL Turizm Bakanı	E. TARANOĞLU Orman Bakanı	Dr. İ. AYKUT Çevre Bakanı

Yürütme ve İdare Bölümü Sayfa : 1

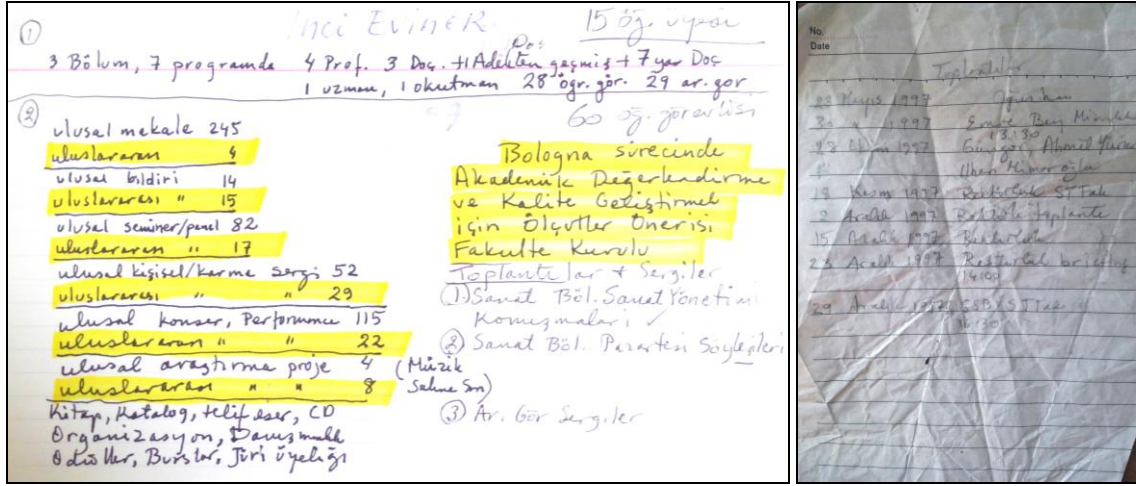
Resim 9. Üstte; Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi'nin kuruluşunun ilan edildiği 03.09.1997 tarihli ve 97/9892 karar sayılı Resmi Gazete (Tomur Atağök Arşivi). Altta; Yüzyılı aşkın bir geçmişe sahip olan Yıldız Teknik Üniversitesi'nin Sanat ve Tasarım Fakültesi eğitim öğretim faaliyetlerine bugün üniversitenin Davutpaşa Kampüsü'nde devam etmektedir. Görselde yer alan bina Sanat ve Tasarım Fakültesi'nin Davutpaşa Kampüsü içinde konumlandırıldığı Taş Kışla binasıdır. 1997- 2017, İstanbul. İstanbul. **Kaynak.** Burak Boyraz Arşivi.

2000'li yıllar *Cey Güzel Sanatlar*'daki (İstanbul) sergi ile başlamıştır. Bunu Ankara'daki etkinlikler takip ederken³⁶, *Teksin Sanat Galerisi* (2002) ve *Anadolu Üniversitesi*'ndeki (Eskişehir) sergileri (2002) daha güncel üretimlerinin yer aldığı organizasyonlardır. Yoğun

³⁶Tesk Sanat Galerisi (2000) ve Akdeniz Sanat Galerisi (2001).

siyasi gündem³⁷ içinde *T. Atagök*'ün sanatsal çalışmaları sürmektedir. İstanbul'da; *Galeri G Art* (2005), *Elgiz Çağdaş Sanatlar Müzesi* (2006), *Mine Sanat Galerisi* (2009) ve *Kare Sanat Galerisi* (2009), Ankara'da ise; *Nurol Sanat Galerisi* (2008) ve *Galeri Artist Ankara (ve Berlin)* (2010) sergileri ilgiyle karşılanmıştır.³⁸

2006 yılında emekli olan *T. Atagök* müze ve üniversiteler hususunda ivme yakalanan 2010 sonrasında kısa bir süre *Y.T.Ü. ve M.S.G.S.Ü. Müzecilik Yüksek Lisans Programlarında* misafir öğretim görevliliği yapmıştır (Bkz. *Resim 10-11*).

Resim 10. Akademik yaşamı boyunca sanatsal etkinliklere ve bilimsel yayınlara büyük önem veren *Tomur Atagök*'ün el yazısı notlarından ikisi. Solda; sanatçının *Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi*'nin faaliyetleri üzerine aldığı notlar. Sağda; *T. Atagök*'ün 1997 yılındaki toplantılarının kendi el yazısı dökümü (*Sanat ve Tasarım Fakültesi*'nin kurulduğu yıl içinde Rektörlük makamı ile yapılan toplantıların da kronolojik dökümü olma özelliğindedir) İstanbul. **Kaynak.** *Tomur Atagök Arşivi*.

Resim 11. *Tomur Atagök*, *YTÜ ve MSGSÜ Müzecilik Yüksek Lisans Programı* öğrencileri ile birlikte sergi hazırlığında (*İki Arada Bir Derede İsimli Öğrenci Sergisi*, 31 Mayıs – 15 Haziran 2010, Karaköy'de Bulunan Eski Sümerbank Binası). 2010. İstanbul. **Kaynak.** *Burak Boyraz Arşivi*.

³⁷Burada şunu belirtmek gerekir sanatçının yakın bağlarının bulunduğu Birleşik Devletler (11 Eylül) 2001 yılında terör saldırısı sarsılmıştır. Türkiye ise bir yıl önceki Gölçük depreminin (1999) yaralarını sarmakla meşguldür. Dönemin cumhurbaşkanı eski Anayasa Mahkemesi Başkanı, 1941 doğumlu *Ahmet Necdet Sezer*'dir (2000-2007). Türk basınının 2000'lerdeki ana gündemleri ise; 2001 Ekonomik Krizi, HSBC ve İngiltere Konsolosluğu'na düzenlenen bombalı saldırılar (2003), Irak devrik lideri *Saddam Hüseyin*'in (1937-2006) idamı (2006), Rahip *Andrea Santoro*'nun (1945-2006) öldürülmesi (2006), Türk yazar *Orhan Pamuk*'un (1952) *Nobel Ödülü*'nü alması (2006) ve *Adalet ve Kalkınma Partisi*'nin (AKP) iktidarlığıdır (2002).

³⁸ Türkiye'de müze ziyaretçilerinin arttığından bahsetmiştik. İlerleyen zamanlarda müze sayısı da artmıştır. *Türkiye İstatistik Kurumu*'nun (TÜİK) verilerine göre; 2010 yılında 185 olan *Kültür ve Turizm Bakanlığı*'na bağlı müze sayısı, 2015'de 193'e yükselmiştir. Aynı dilimde özel müzelerin sayısı 149'dan 216'ya artmıştır. Benzer durum üniversiteler için de geçerlidir. 2010 yılında devlet ve vakıf üniversiteleri toplamında 156 yükseköğretim kurumu mevcuttur (Günay & Günay, 2011, s.7). 2015 yılında ise bu rakam 193 olmuştur (YÖK, 2015).

2011'de Berlin'de, 2014'de ise Seattle'da akademik konferanslara konuşmacı olarak katılmış ve *Kare Sanat Galerisi*'ndeki *Doğa'nın Çağrısı* (2011) sergisi ile teknik yönden zenginleşen (yeni sayılabilecek) yapıtlarını sanatseverlerin beğenisine sunmuştur.³⁹

2015 faaliyetleri ile sonlandırılırsa; günümüzde Makedonya Cumhuriyeti için Türkiye'den sanatçı seçimi yapmak gibi uluslararası sorumluluklar üstlenen *T. Atagök*, *UNESCO UPSD/AIAP Yılın Sanatçısı* (Türkiye) ödülüne layık görülmüş ve *MKM Beşiktaş Çağdaş* içinde oldukça geniş kapsamlı bir retrospektif sergi açmıştır (Bkz. *Resim 12,13 ve 14*). Sanatçı akademik sahalarda artık yetiştirdiği öğrenciler ile anılırken, Demirciköy / İstanbul'daki evinde üretmeye, üretmeye teşvik etmeye devam etmektedir.⁴⁰

Resim 12. Tomur Atagök Retrospektif Sergisi. MKM Beşiktaş Çağdaş. 07 Mayıs –15 Haziran 2015. İç mekân kesit 1-2. 2015. İstanbul. Kaynak: Burak Boyraz Arşivi.

SANATÇININ 2000-2015 SERGİ FORMASYONUNA YÖNELİK BİR İNCELEME

T. Atagök'ün sergilerine değinmeden önce kısaca eserlerinden de bahsetmek gerekir. *MKM Beşiktaş Çağdaş*'taki retrospektif sergisinin kataloğunda; 1960-1975 arasındaki suluboya, baskı resim ve kolaj çalışmaları *Soyut Tanımlama* ismi ile gruplanmıştır. 1979 sonrasındaki tuval/kumaş üzeri, metal tabanlı ve yerleştirme esaslı yapıtları ise *Figür & Soyut* adı altında kümelenmiştir. Doğadan ve teknolojik atıklardan faydalandığı bu tür uygulamaların alt başlıkları; *Kadın ve Toplum*, *Tanrıçalar-Sıradan Kadınlar*, *Günceler*, *Oyunlar-Oyuncaklar-Çocuklar-Savaş-Sevgi*, *Şiddet ve Doğanın Çağrısı*'dir (Atagök, 2015, s.37 & 63).

Resim 13. Tomur Atagök Retrospektif Sergisi. MKM Beşiktaş Çağdaş. 07 Mayıs – 15 Haziran 2015. İç mekân kesit 3 (*Doğanın Çağrısı*, *Yerleştirme*, 2007). 2015. İstanbul. Kaynak: Burak Boyraz Arşivi.

³⁹Siyasi tabloya bakarsak cumhurbaşkanlığına 2007 yılında seçilen Türk siyaset adamı *Abdullah Gül* (1950) bu görevi 2014 yılına kadar sürdürmüş, ardından bu makamı eski başbakan ve AKP'nin kurucularından *Recep Tayyip Erdoğan* (1954) devralmıştır.

⁴⁰ Sanatçının en güncel sergisi *Portakal Çiçeği Uluslararası Plastik Sanatlar Kolonisi*'nce *Port Art Gallery*'de düzenlenen *Yaşam ve Sevgi*'dir. 10 Şubat – 10 Mart 2018, Çankaya/Ankara. Detaylı Bilgi İçin: portart.com

Sanatçı 19 Kasım 1985 tarihli *Cumhuriyet* gazetesinde tüm bu yapıtlarına yönelik bir demeç vermiştir. “Resimlerde figüre yeni bir yorum getirme ideallerini taşıyorum. Yapıtlarımda değişik malzeme teknik ve mantıkların bütünleştiği bir anlatımı yeğliyorum”. Bu sözler T. Atagök’ün; (*Soyut Tanımlama ve Figür & Soyut*) üretimlerinin o yıllardaki hedefini belirten öz yaklaşımıdır (*Cumhuriyet*, 1985).⁴¹ Aradan otuz sene geçtikten sonra anlatımında bir değişiklik olup olmadığına dair en açık ifadeleri yine katalogundan öğrenebiliriz. “Yapıtlarımdaki farklı yaklaşımlar 1960’dan 1970’lerin ortalarına süren ilk dönem “Soyut Tanımlama” olarak adlandırdığım insan ilişkileri ve soyut kavramlar üzerinde odaklandığım yağlıboya resimlerden başlayarak bugüne sürmüştür. İşlerimdeki değişim figür, soyutlama ve soyutun birlikte yer aldığı 1980’lerden başlayarak “Kadın Sorunları”, “Toplumsal Sorunlar”a odaklanmamda belirgindir” şeklindeki beyanı sanatçının zaman ilerledikçe toplumu ilgilendiren problemlere eğildiğinin ve kendi içinde olgunlaştığının belirtisidir (Atagök, 2015, s.19). Bu eğilimi/dönüşümü destekleyecek başka sözleri de bulunmaktadır. “Seattle, ABD’den sanat tarihçisi ve yazar Dr. Susan Platt TESK Sanat Galerisi’nde 2000’deki sergisinin kataloğunda “Atagök, Mumcu’nun⁴² ölümü karşısında duyduğu kederi ve onun düşüncelerine olan desteğini eylemsiz bir sessizlikle karşılamayı reddetmeye karar vermiştir” diyerek yaklaşımını net olarak ifade etmiştir (Platt, 2000, s. 4-5). Bu yapıtlar çoğunluk figür, doğa, soyut ve yaşamdan alıntılardan oluşurken, yazı da resmin içinde yer alır”. Aktardığımız bu cümleler resimlerine “yazıyı” dâhil ettiğini anlatmanın yanında olgunlaştığı yönündeki tespitimizi de desteklemektedir (Atagök, 2015, s.33).⁴³

Resim 14. Tomur Atagök Retrospektif Sergisi. MKM Beşiktaş Çağdaş. 07 Mayıs – 15 Haziran 2015. Serginin kuruluş aşamasından. 2015. İstanbul. **Kaynak.** Burak Boyraz Arşivi.

Üstteki bilgilerden sonra araştırma kapsamımız dâhilindeki (2000-2015) ilk kişisel sergisinin İstanbul’da bulunan *Cey Güzel Sanatlar* bünyesinde açıldığını söyleyebiliriz (*Tablo 1*). T. Atagök; MKM Beşiktaş Çağdaş ile sonlanan bu etkinlik dizisi içinde İstanbul’da toplam 8 sergi açmış, onu 4 sergi ile Ankara ve 1 sergi ile Eskişehir izlemiştir. Bu periyotta yurtdışındaki tek kişisel sergisi *Galeri Artist Berlin*’deki (Almanya) sergidir (*Grafik 1*). Veriler doğrultusunda sanatçının kişisel sergilerinin %57’sinin İstanbul’daki ziyaretçilere sunulduğu tespit edilmiştir (*Grafik 2*).

⁴¹ Sanat eleştirmeni Abdülkadir Günyaz 1985 tarihli *Sanat ve Çevresi* adlı yayında onun yapıtlarından bahsetmiştir. “Oysa bir resmi sevmek anlamakla başlayabilir pekâlâ, onun için de çaba gereklidir. Kaldı ki Tomur hemen kendini ele veren lekeler çizgiler peşinde değil ve tüm bunları yaparken de doğacılığını zerre kadar yitirmediğinden eminim. Üstelik yaptığımın resim olduğunu da her an kuvvetle vurguluyor” sözleri sanatçının Türk sanatında resimsel çerçeveye dâhil edildiğinin açık ifadesidir (Günyaz, 1985, s.40-41).

⁴²Uğur Mumcu (1942-1993) suikast sonucu yaşamını yitiren Türk gazeteci, yazar ve araştırmacı.

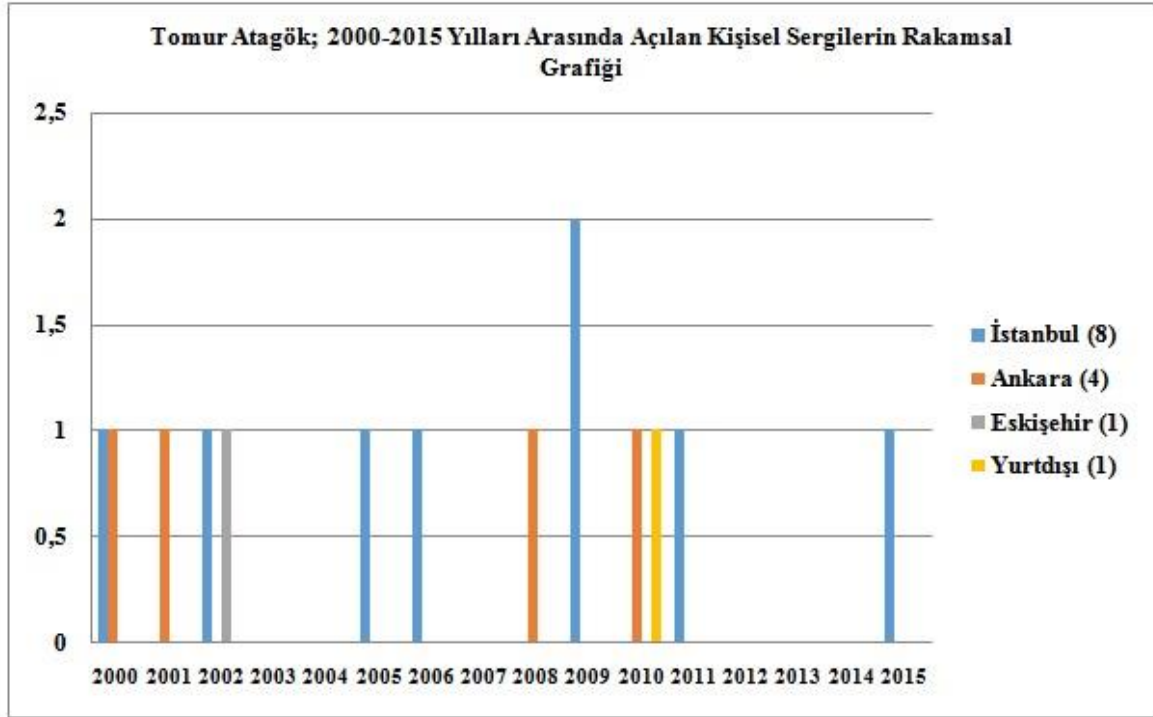
⁴³ İlgili yazılar başta Uğur Mumcu olmak üzere; *Kutadgu Bilig*, *Ömer Hayyam*, *Sylvia Platt*, *Virginia Woolf* ve *Mevlana* gibi sanatçının saygı duyduğu kişilerin özdeyişleridir (Atagök, 2015, s.33).

Tablo 1. Tomur Atagök; 2000-2015 Yılları Arasında Açılan Kişisel Sergiler.

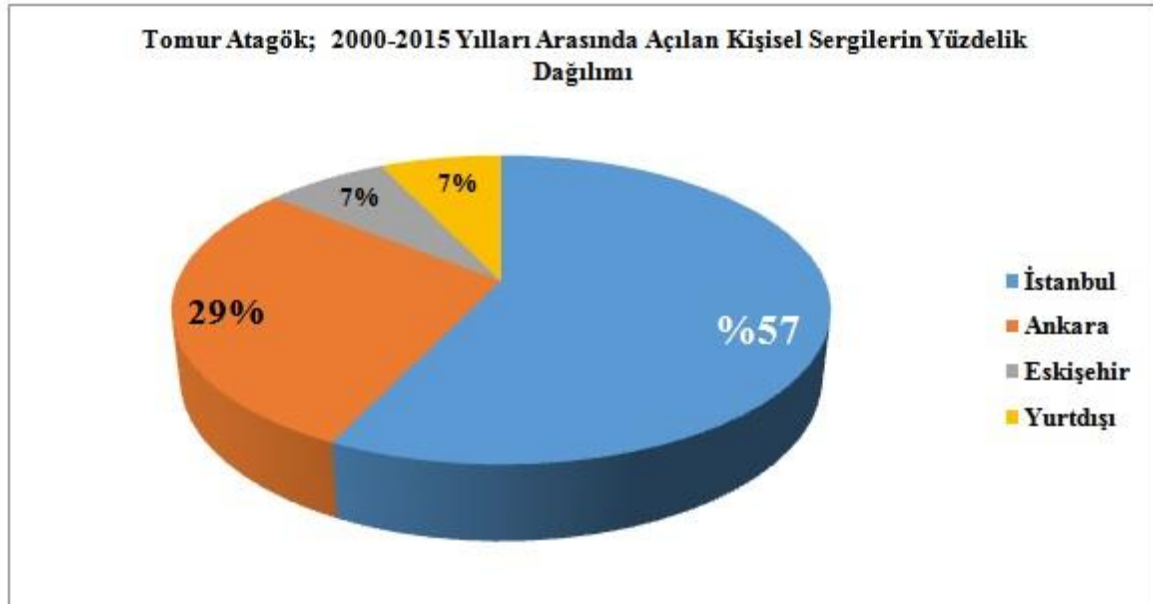
Tomur Atagök; 2000-2015 Yılları Arasında Açılan Kişisel Sergiler		
Yıl	Galeri	Şehir
2000	Cey Güzel Sanatlar	İstanbul
2000	Tesk Sanat Galerisi	Ankara
2001	Akdeniz Sanat Galerisi	Ankara
2002	Teksin Sanat Galerisi	İstanbul
2002	Anadolu Üniversitesi	Eskişehir
2005	Galeri G Art	İstanbul
2006	Artvarium, Elgiz Çağdaş Sanatlar Müzesi	İstanbul
2008	Nurol Sanat Galerisi	Ankara
2009	Mine Sanat Galerisi	İstanbul
2009	Kare Sanat Galerisi	İstanbul
2010	Galeri Artist	Ankara
2010	Galeri Artist	Berlin (YD) ⁴⁴
2011	Kare Sanat Galerisi	İstanbul
2015	MKM Beşiktaş Çağdaş	İstanbul

⁴⁴ YD: Yurt Dışı.

Grafik 1. Tomur Atagök; 2000-2015 Yılları Arasında Açılan Kişisel Sergilerin Rakamsal Grafiği.

Grafik 2. Tomur Atagök; 2000-2015 Yılları Arasında Açılan Kişisel Sergilerin Yüzdelerik Dağılımı.

Karma sergilerine bakarsak; *Yurt ve Dünya Sanat Galerisi*'nin Paris'te düzenlediği sergi araştırma kapsamımızın ilk karma sergisidir. Sanatçının 2000-2015 içinde 62 sergisi mevcuttur.⁴⁵ Bu sergilerden 36 tanesi İstanbul içinde organize edilmiştir. Ankara'da ise 5, İzmir'de 2 ve Bursa ile Mardin'de 1'er sergisi mevcuttur (*Tablo 2*). Fransa'da başlayan yurt dışı sergileri serisi ise Almanya'da 17 adede ulaşarak son bulmuştur (*Grafik 3*).

Yüzdelik dilimler ile ifade edersek; 2000-2015 arasında dâhil olduğu "karma sergilerin" %59'u kapılarını İstanbul'da açmıştır. İstanbul dışında ise genellikle yurt dışındaki karma sergilere eser teslim etmiştir (%28) (*Grafik 4*).

Tablo 2. Tomur Atagök; 2000-2015 Yılları Arasında Açılan Karma Sergiler.

Tomur Atagök; 2000-2015 Yılları Arasında Açılan Karma Sergiler		
Yıl	Galeri	Şehir
2000	Yurt ve Dünya Sanat Galerisi	Paris (YD)
2000	Akdenizli Kadın Yaratıcıların Barış Kültürü 1. UA Forumu	Rodos (YD)
2001	Frauen Museum ⁴⁶	Bonn (YD)
2001	Topkapı Sarayı Müzesi	İstanbul
2002	Akdenizli Kadın Yaratıcıların Barış Kültürü 2. UA Forumu	Rodos (YD)
2002	Larissa Çağdaş Sanat Müzesi	Larissa (YD)
2002	Ürdün Güzel Sanatlar Galerisi ⁴⁷	Ürdün (YD)
2003	Yeditepe Üniversitesi	İstanbul
2003	Cemal Reşit Rey Sergi Salonu	İstanbul
2003	Dolmabahçe Kültür Merkezi	İstanbul
2003	National Gallery	Üsküp (YD)
2004	Türk Kültür Merkezi	Sarayova (YD)
2004	Bin Yıl Galerisi	İstanbul
2005	Karşı Sanat	İstanbul
2005	Boğaziçi Üniversitesi	İstanbul
2005	IMSG	İstanbul
2005	ODTÜ (1)	Ankara
2005	ODTÜ (2)	Ankara
2005	Yapı Kredi Vedat Tor Müzesi	İstanbul
2006	Sabancı Üniversitesi	İstanbul
2006	Yıldız Teknik Üniversitesi	İstanbul

⁴⁵ Sanatçının resmi web sayfasında beyan ettiği karma sergiler esas alınmıştır. Bkz.: tomuratagok.com

⁴⁶ Eserler Almanya'da birden fazla şehirde sergilenmiştir.

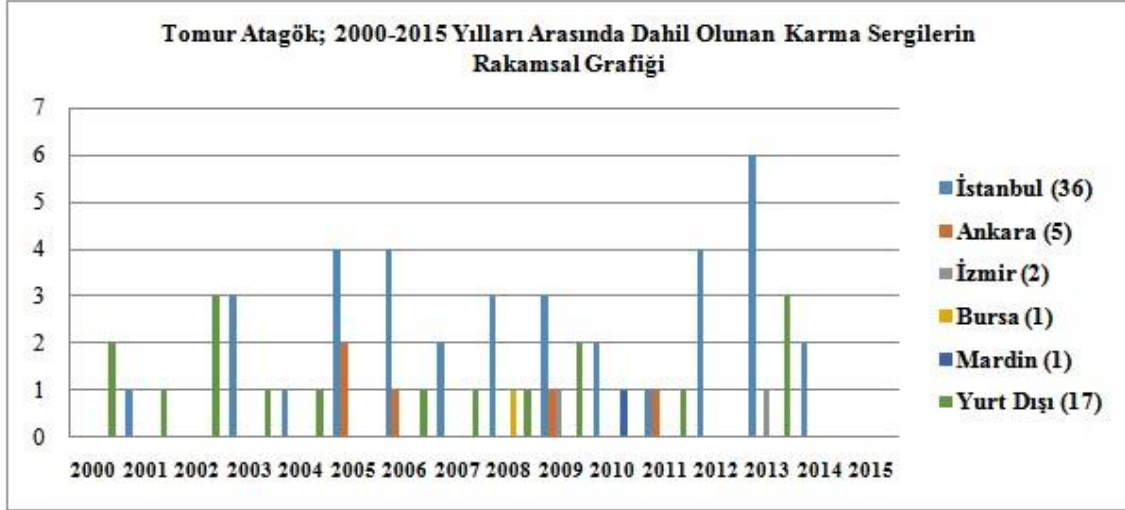
⁴⁷ "Gezici Sergilerin" her biri birer birim alınmıştır.

2006	İBB Org. (Suriye)	Şam (YD)
2006	Piramit Sanat	İstanbul
2006	Ankara Garı	Ankara
2006	Haydarpaşa Garı	İstanbul
2007	Galeria Rysunku	Polonya (YD)
2007	UPSD	İstanbul
2007	MKM Beşiktaş Çağdaş	İstanbul
2008	Şefik Bursalı Sanat Galerisi	Bursa
2008	Rezan Has Müzesi	İstanbul
2008	UPSD	İstanbul
2008	Ernst Barlach Museum	Frankfurt (YD)
2008	V. Van Gogh'un Peşinde	İstanbul
2009	ODTÜ	Ankara
2009	Gwangju	Kore (YD)
2009	Mine Sanat Galerisi	İstanbul
2009	Türk Konsoloslugu	Bregenz (YD)
2009	Ege Üniversitesi	İzmir
2009	Casa Dell'Arte	İstanbul
2009	Galleri Severt	İstanbul
2010	Sammlung Hüma Kabakçı ⁴⁸	İstanbul
2010	Mardin Bienali	Mardin
2010	CKM	İstanbul
2011	ODTÜ	Ankara
2011	Balkan Desen Sergisi	Kumanova (YD)
2011	İstanbul Modern	İstanbul
2012	Mine Sanat Galerisi	İstanbul
2012	Rh+ Gallery	İstanbul
2012	UPSD	İstanbul
2012	Mine Sanat Galerisi	İstanbul
2013	EKAV Art Gallery	İstanbul
2013	İstanbul Modern Sanat Müzesi	Bahreyn (YD)
2013	Mine Sanat Galerisi	İstanbul
2013	Inter-Art Fund.	Judetul Alba (YD)
2013	Robert Koleji	İstanbul
2013	Mine Sanat Galerisi	İstanbul
2013	Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçiliği	Almanya (YD)
2013	Ege Üniversitesi	İzmir

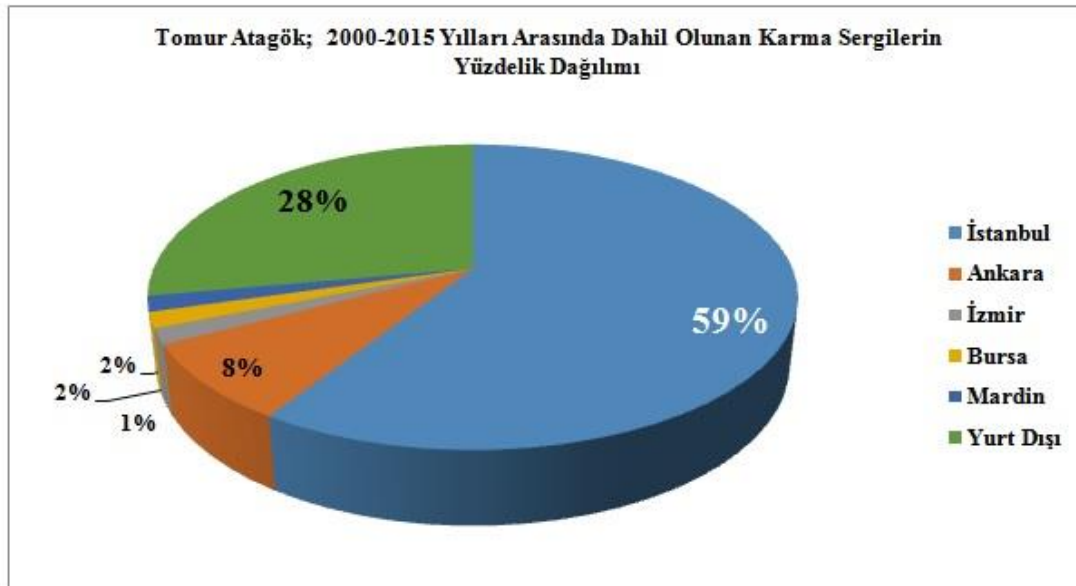
⁴⁸ Avrupa'da birden fazla müzede ziyaretçilerin beğenisine sunulmuştur.

2013	Beşiktaş Belediyesi	İstanbul
2013	Bozlu Art Project	İstanbul
2014	Nazım Hikmet Kültür Merkezi	İstanbul
2014	Mine Sanat Galerisi	İstanbul

Grafik 3. Tomur Atagök; 2000-2015 Yılları Arasında Dâhil Olunan Karma Sergilerin Rakamsal Grafiği.

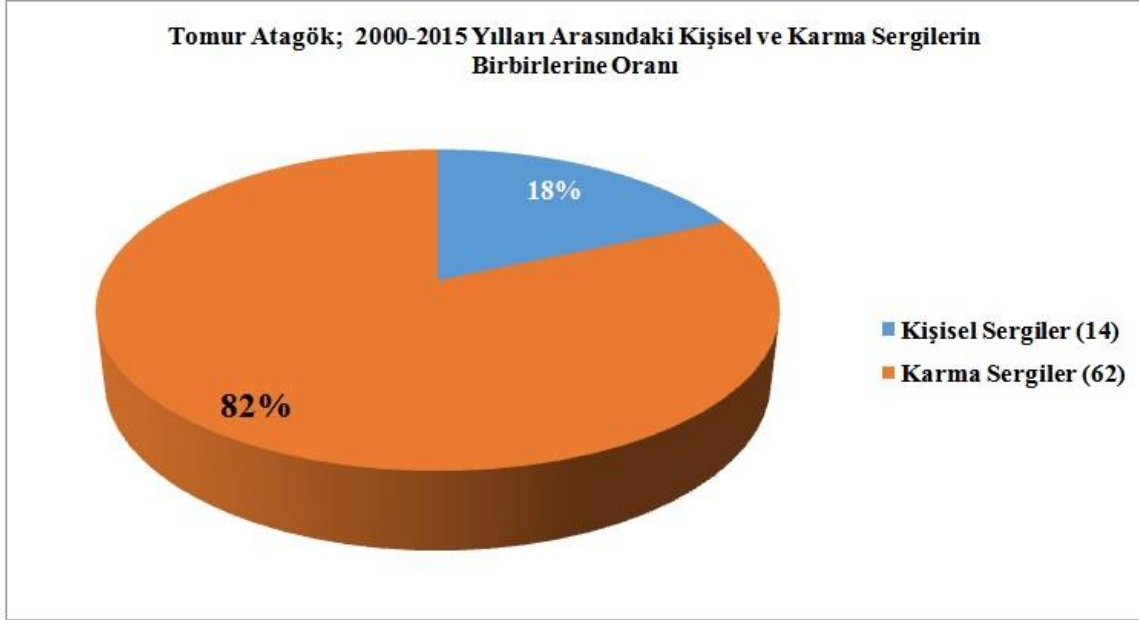
Grafik 4. Tomur Atagök; 2000-2015 Yılları Arasında Dâhil Olunan Karma Sergilerin Yüzdelerik Dağılımı.

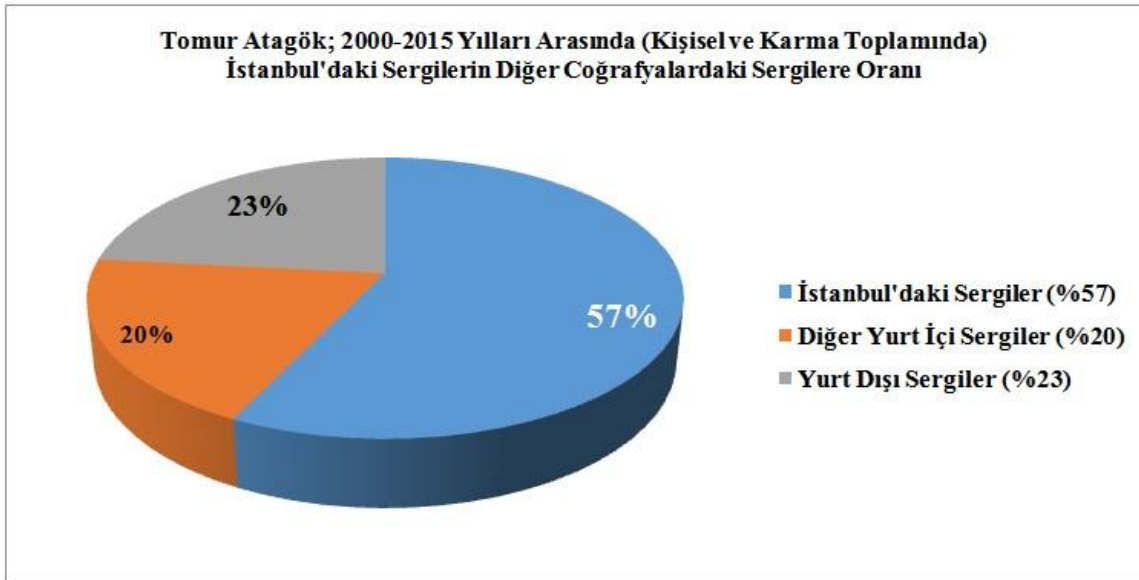
Tablolarımız üzerinden total bir yargıya varmak mümkündür. Sanatçı 15 yıllık zaman diliminde genellikle karma sergilere katılmıştır. %82'ye yaklaşan bu oran içinde İstanbul'daki sergiler baskın konumdadır (Grafik 5). İstanbul'u diğer şehirlerden ayırıp tek başına ele aldığımızda "hem kişisel hem de karma sergiler toplamında" %57'lik bir orana

ulaşmaktadır (Grafik 6). Aynı ölçekteki yurtdışı sergileri ise %23' ile *T. Atagök*'ün tercih ettiği diğer organizasyonlardır (Grafik 6).

Grafik 5. *Tomur Atagök*; 2000-2015 Yılları Arasındaki Kişisel ve Karma Sergilerin Birbirlerine Oranı.

Grafik 6. *Tomur Atagök*; 2000-2015 Yılları Arasında (Kişisel ve Karma Toplamında) İstanbul'daki Sergilerin Diğer Coğrafyalardaki Sergilere Oranı.

Biyografi başlığı altında *T. Atagök*'ün Birleşik Devletlerde eğitim gördüğünü ve burada birçok sergi açtığını belirtmiştik. Ancak gözlemlendiği gibi sanatçı 2000 ve 2015 arasındaki etkinliklerinde daha çok yurt içine ağırlık vermiştir. Yurda dönüş yapması ile Türkiye'deki mevcut koleksiyonlardaki eserleri de artmıştır. Hâlihazırda *İstanbul Modern*,

Akbank Koleksiyonu, T.B.M.M. Koleksiyonu ve Garanti Bankası Koleksiyonu gibi 11 “kurumsal” koleksiyonda eserleri yer almaktadır.⁴⁹

Koleksiyonlardan söz etmişken sanatçının küratörlüğünü/danışmanlığını/seçiciliğini yaptığı sergilere de değinilmelidir. 1980’de *Resim ve Heykel Müzeleri Derneği*’nin kurulmasında önemli katkılarda bulunmuş, yine 1999’da *İstanbul Sanat Müzesi Vakfı*’nın faaliyete geçiş sürecinde başkanlıktan sergi düzenlemelerine kadar göz ardı edilemeyecek çalışmalar gerçekleştirmiştir.

Araştırma periyodumuz (2000-2015) dâhilinde ise; 2000 yılında *500. Yıl Vakfı Türk Yahudi Müzesi*’nin kuruluşu için danışmanlık yapmış, bir yıl sonra da Almanya’daki *Ben Gördüğün Gibi Değilim* isimli serginin küratörlüğünü üstlenmiştir. Ayrıca 2001’de; *Modern Türk Sergisi*’nin⁵⁰ *Topkapı Sarayı*’nda, 2007’de de; *Modern Türk 2 Özel Koleksiyonlarla 1950- 1970 Dönemi Resim Sanat Sergisi*’nin⁵¹ *Tophane-i Amire*’de organize edilmesinde rol oynamıştır. 2002’de *Sanatçıların Buluşması* adlı workshop ve sergi için de çabaları bulunan sanatçı; İspanya, İtalya, Slovakya, Bulgaristan, Sırbistan, Makedonya, Macaristan, Azerbaycan, Romanya, İsrail ve Türkiye’den gelen isimleri ağırlayacak etkinliği koordine etmiştir. Devamında *MSGSU Resim ve Heykel Müzesi, Casa Dell Arte* ve *T.C. Kültür Bakanlığı* için de görevler almış, 2000 ve 2015 arasında sadece küratörlük konusunda toplamda 9 faaliyette, profesyonel işler⁵² ve müzecilik konusunda da 24 etkinlikte çeşitli misyonlar üstlenmiştir.

SONUÇ

Sunduğumuz biyografi⁵³, grafik ve tablolara eklenebilecek pek çok bilgi mevcuttur. Ancak metni tamamlamak için *T. Atagök*’ün ülkemiz sanatı için teşkil ettiği önemi belirtmek yeterli olacaktır. *Giriş* başlığı altında sanatçıya dair görüş ve yazılara yer vermiştik. Söylemek gerekir ki *T. Atagök*’ün sanatsal girişimleri ve duruşu yabancı ve yerli basında sıkça dile getirilmiştir.⁵⁴ Kuruluşuna katkı sağladığı fakülte ve programların kapısı hala açıktır. Türk sanatçıların yurt dışına açılması konusundaki etkin konumu sürmektedir. Sanatsal üretimlerine dur durak bilmeden devam etmektedir.

Sıraladığımız bu özellikleri onu günümüz Türk sanatı içinde tekrar tekrar değerlendirmemiz gerektiğini göstermektedir. Sanatı dünyanın her köşesine taşımak veya vatandaşı olunan ülke sanatını az nüfuslu da olsa diğer ülkelerde temsil etmenin kutsallığı gibi idealler tabii ki önemlidir. Ancak akademik çerçevede *T. Atagök* gibi üretimlerini belirli

⁴⁹ Yurt dışındakiler için Bkz.: *National Gallery ve Galicnik Şehir Koleksiyonu-Makedonya Cumhuriyeti, National Gallery of Art-Ürdün.*

⁵⁰ Türk sanatçıların 20. yy’ın ikinci yarısındaki sanatsal üretimlerini kapsamaktadır. *İstanbul Sanat Müzesi Vakfı*’nın etkinliğidir.

⁵¹ Sergi kapsamında Türk koleksiyonların himayesindeki Türk resim sanatı seçkileri sunulmuştur. *Adnan Çoker, Abidin Dino, Fikret Mualla ve Zeki Faik İzer* gibi önemli sanatçıların çalışmaları bu sergi çatısı altında bir kez daha buluşmuştur.

⁵² Komite Başkanlıkları, Yönetim Kurulu Üyeliği, Davetli Konuşmacı vb.

⁵³ *Ek 1* başlığı altında sanatçının biyografisini destekleyen diğer görseller de takdim edilmiştir. Bkz. *Tomur Atagök Yaşamından Kesitler Albümü ve Mülakat Görşelleri.*

⁵⁴ Bkz. 1998, *Paradoxa, International Feminist Art Journal*, Vol. 1; “Turkish Women Artists and Feminism”, (*Atagök, Karamustafa, Evimer ve Koçak* ile söyleşi), 2006, “Success Stories from Contemporary Turkish Women”, Gönül Bakay, İstanbul, 2011, *L’Artist*, “Turkish Women Artists”, Eylül, Paris, France. vb.

bir perspektif çerçevesinde gerçekleştiren, yapıtlarını içselleştirdikleri değerler ölçeğinde üreten ve bir takım sanatsal kaygılar güden bireyler ile salt puan kaygısıyla⁵⁵ hareket edenleri aynı kefeye koymamak Türk sanatının bir sonraki aşamaya geçmesi adına şarttır.

Bir diğer husus olarak; plastik sanatların sayısal bilimler ile iş birliği yapması çözüm odaklı denklemlerin hazırlanmasına yardımcı bir etkileşimdir. Araştırma dâhilindeki tablolarımız sanatçının etkinliklerini basit bir şekilde coğrafi konumlar üzerinden sunmaktadır. Sergi salonlarının (ya da kurumların/galerilerin) belirli kategorilere ayrılması, sergilenen eser sayıları ve etkinliği ziyaret eden total kişi sayısı gibi detaylar bu denkleme dâhil olmaya aday diğer öğelerdir. Türevi öğeler ile zenginleşen ölçme-değerlendirme sistemleri fakültelerimizin eğitim öğretim planlamalarına fayda sağlayacağı gibi akademik atama kriterlerimizin subjektiflikten objektifliğe yönelmesine de destek olacaktır.⁵⁶

KAYNAKÇA

- Altan, Ö. (1981). "Yeniye Doğru: Tomur Atagök", *Sanat ve Çevresi*, Nisan, 30: 26-27.
- Atagök, T. (2015). *Retrospektif Sergi Kataloğu*, İstanbul: Beşiktaş Belediyesi.
- Başkan, O. (1979). "Altın Palet Sanatçısı: Tomur", *Ev-Dekorasyon*, Kasım, 39.
- Bayram, M. (2015). "Soğuk Savaş Dönemi Türk-Amerikan İlişkilerinin Sürekliliğinde Askerî Darbelerin Rolü", *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(1): 31-43.
- Boyraz, B. (2017). "Türkiye'de Cumhuriyet Sonrası Kültür-Sanat Atılımlarının Karşı-Propaganda Perspektifiyle Yeniden Değerlendirilmesi", *Yıldız Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1): s. 14-28
- Günay, D. & Günay, A. (2011). "1933'den Günümüze Türk Yükseköğretiminde Niceliksel Gelişmeler", *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(1): 01-22.
- Günyaz, A. (1985). "Tomur Atagök Olayı", *Sanat ve Çevresi*, Kasım: 40-41.
- Köksal, A. (1978). "Tomur'da Kadınlığın Boyutlar", *Milliyet Sanat*, Şubat, 266: 26-27.
- Platt, S. (2000). "Oyunlar, Oyuncaklar, Çocuklar, Savaş, Sevgi/Games, Toys, Children, War, Love", Katalog, *TESK Sanat Galerisi*, İstanbul: 4-5.(2. Bölümdeki Susan Platt referansı içindir).
- Sezen, S. (1974). "Ressam Tomur Atagök Smith'in Başarı Dizisi". *Akşam*, 03 Temmuz.
- (2017). *TUİK*. www.tuik.gov.tr [06.02.2018].
- (2015). *Yüksek Öğretim Kurumu*. www.yok.gov.tr [05.02.2018].

⁵⁵ 18 Aralık 2015 tarihli, 29566 sayılı *Resmi Gazete* ile yürürlüğe konan *YÖK Akademik Teşvik Yönetmeliği* çerçevesinde; güzel sanatlar fakülteleri ile sanat ve tasarım fakültelerinin öğretim elemanları bireysel ya da grup etkinlikleri üzerinden puanlamaya dâhil olabilmektedir (Puanlamada kişisel ve karma sergiler ile workshoplar gibi faaliyetler tek bir başlık altında değerlendirilmektedir).

⁵⁶ 14 Mayıs 2018 tarihli *Bakanlar Kurulu'nca* kararlaştırılan güncel yönetmelikte sanat uygulamalarına hitap eden faaliyet türü olan "Sergi" çalışmalarının azami puanı 30'dan 15'e düşürülmüştür. (Sergiler kapsamında hazırlanan küratörlük kitapları ise değerlendirme dışı bırakılmıştır). Ayrıca değerlendirme konusunda; yılda 3.066.337 (2014) kişinin ziyaret ettiği *The Museum of Modern Art (MoMA)* / Birleşik Devletler ile nüfusu 5.000'in altında olan bir turizm köyünde kişisel sergi açmak hususunda hala ayırt edici bir fark bulunmamaktadır.

(1994). *Plastik Sanatlar Raporu*, UNESCO AIAP Ulusal Komitesi Uluslararası Plastik Sanatlar Derneği. İstanbul: UPSD.⁵⁷

(1985). "Tomur Atagök: Figüre Yeni Bir Yorum Getirmeye Çalışıyorum". *Cumhuriyet*, Sayı: 21994. 19 Kasım 1985.

(1983). "Tomur Atagök İle Görüşme". *Boyut*. Ekim (2(16)): s.16-20.

Burak Boyraz & Ü. Irmak Şahin Arşivi.

Tomur Atagök Arşivi.

Ek 1: Tomur Atagök: Yaşamından Kesitler Albümü ve Mülakat Görselleri.

Resim 15. Tomur Atagök, İlkokulda (Gazi İlkokulu), 1945. **Kaynak:** Tomur Atagök Arşivi.

⁵⁷ (1994). *Plastik Sanatlar Raporu*, UNESCO AIAP Ulusal Komitesi Uluslararası Plastik Sanatlar Derneği. İstanbul: UPSD. *Kültür Bakanlığı'nın katkıları ile hazırlanan bu kitap Canan Beykal ve Hüsamettin Koçan tarafından yayına hazırlanmıştır. Katkıda bulunanlar ise; Handan Börütçene, Ahmet Özel, Tijen Özgelen, Ekrem Kahraman ve T. Atagök'tür.*

Resim 16. Tomur Atagök, 8 yaşında, 1947. **Kaynak:** Tomur Atagök Arşivi.

Resim 17. Tomur Atagök, İzmir yılları, Müzeyyen Hoca ve sınıf arkadaşları ile birlikte, 1947. **Kaynak:** Tomur Atagök Arşivi.

Resim 18. Tomur Atagök, Eskişehir yılları, 1952. **Kaynak:** Tomur Atagök Arşivi.

Resim 19. Tomur Atagök, resim öğretmeni ve sınıf arkadaşları ile birlikte, 1953. **Kaynak:** Tomur Atagök Arşivi.

Resim 20. Tomur Atagök, Amavutköy vapur iskelesi. **Kaynak:** Tomur Atagök Arşivi.

Resim 21. "17 Şubat 2018 Tarihli Mülakattan". Sanatçının Evi, Kesit 1. Demirciköy / İstanbul. **Kaynak:** Burak Boyraz Arşivi.

Resim 22. "17 Şubat 2018 Tarihli Mülakattan". Sanatçının Evi, Kesit 2. Demirciköy / İstanbul. **Kaynak:** Burak Boyraz Arşivi.

Resim 23. "28 Haziran 2018 Tarihli Mülakattan". Sanatçının Evi, Kesit 1. Demirciköy / İstanbul. **Kaynak:** Burak Boyraz Arşivi.

Resim 24. Tomur Atagök'ün biyografisine ve sanat yaşamına odaklanan bu araştırmanın, 20 – 23 Mart 2018 tarihleri arasında, "I. Uluslararası Dede Korkut Türk Tarihi Kültürü ve Edebiyatı Sempozyumu / Antalya'daki" sunumu sonrasında toplantı odasında. **Kaynak:** Burak Boyraz & Ü. Irmak Şahin Arşivi.